

Отговорите на задачите от 1. до 30. вкл. отбелязвайте в листа за отговори!

1. В кой от редовете е допуснатата правописна грешка?

- А) редки, тясна, изгорели
- Б) тръгнал, преписъл, ъгъл
- В) стойност, мозайка, найлон
- Г) млъквам, гълтам, напълвам

2. В кой от редовете е допуснатата правописна грешка?

- А) етаж, строеж, стремеж
- Б) потплата, загадка, младежки
- В) известна, съвестна, постна
- Г) отблясък, сдобрявам, съдържан

3. В кой от редовете е допуснатата правописна грешка?

- А) Красивата девойка говореше искрено, а в погледа ѝ се четеше детска невинност.
- Б) Ако сте поканени на тържествената вечеря, официалното облекло е задължително.
- В) Веднага отидох във ветеринарната клиника, за да прегледат болната ми котка.
- Г) От приказките знаем, че лъвът е царят на животните и символизира власт и сила.

4. В кой от редовете НЕ е допуснатата правописна грешка?

- А) Тя получи много подаръци от приятели и близки, но най-много се зарадва на огромния букет алено-червени рози.
- Б) За да се гарантира законността на изборния процес, всички страни-членки ще изпратят свои наблюдатели.
- В) През пролетно-летния сезон много актуални ще бъдат панталоните в пастелни тонове, комбинирани с ярки сака.
- Г) Преди малко съобщиха, че в резултат на пет-дневните преговори страните най-после са се споразумели.

5. В кой ред е допуснатата правописна грешка?

- А) Културното наследство на Древна Елада привлича туристи от целия свят.
- Б) Празникът на рибарите и моряците – Никулден, е и празник на bankerите.
- В) Родната къща на смелата българка Райна княгиня е превърната в музей.
- Г) До наши дни са известни над 100 доказателства на питагоровата теорема.

6. В коя от подчертаните думи е допуснатата граматична грешка?

Предлагаме 18 нови обзаведени апартаменти (А) и 5 подземни гаража (Б). С клиентите ни работят 8 обучени консултанти (В), с които можете да се срещнете в някой от трите ни офиса (Г) в града.

7. В кое от изреченията НЕ е допусната граматична грешка?

- А) На кръгла маса, организирана от Общинския съвет, бяха разисквани битовите и социални проблеми на града.
- Б) Зелената и свежата поляна, огряна от лъчите на пролетното слънце, беше най-доброто място за почивка.
- В) От прозореца на стаята се виждаше фонтана в центъра на площада, заобиколен от малки и уютни кафенета.
- Г) Министерството на отбраната представи подробен доклад за резултатите от дейността си през годината.

8. В кое от изреченията е допусната граматична грешка?

- А) Шведският и полският алпинист атакуваха върха по западния склон.
- Б) Много искаме да отидем на почивка, но времето все не ни достига.
- В) Вървейки по алеята в морската градина, вятърът изведнъж се усили.
- Г) Много се изненадах от неговата непристойна постъпка и я порицах.

9. В кое от изреченията е допусната пунктуационна грешка?

- А) В миговете на униние и слабост, на мъка и изпитание той черпи сили от спомена за родината.
- Б) Каменни реки, образували се от струпване на скални блокове има на много места във Витоша.
- В) Всички служители запазиха мълчание, загледани съсредоточено в мониторите пред себе си.
- Г) Разстоянията между обектите, естествено, трудно могат да се преценят от тази височина.

10. В кое от изреченията е допусната пунктуационна грешка?

- А) Не може да ползвате речници или други помощни материали, но е задължително да пишете със синя химикалка или с черен молив.
- Б) Всеки, който има рецепта от учен лекар може да си поръча стъкла, за да бъдат монтирани безплатно на избрана от него рамка.
- В) Макар че беше отговорил изчерпателно на всички въпроси, които му зададоха, щеше да се успокои едва когато видеше крайната си оценка.
- Г) Строителните дейности ще приключат до края на годината, но ако времето е студено, не е изключено някои от тях да останат за пролетния сезон.

11. В кое от изреченията НЕ е допусната лексикална грешка?

- А) Всеки от нас днес се стремеше да докаже правдата на своите идеи.
- Б) Световната новина получи резонанс и отзвук и в нашата страна.
- В) Моят приятел е най-големият ми конкурент в състезанието по шах.
- Г) Нямам на идея какво ще правя там, но щом трябва, ще отида веднага.

12. В кой ред фразеологичните словосъчетания са антоними?

- А) свивам си опашката – седя си мирно
- Б) развързвам си езика – зъб не обелвам
- В) развявам си байрака – карам през просото
- Г) разигравам театър – чува ми се думата

13. От кое стихотворение са стиховете?

*... ох, аз ще те обриша от калта
и в твоя чистий бляск ще те покажа,
и с удара на твойта красота
аз хулниците твои ще накажа.*

- А) „Към брата си“
- Б) „Писмо“ („Ти помниш ли...“)
- В) „Кукувица“
- Г) „Българският език“

14. В кой ред всички творби са написани от Христо Ботев?

- А) „До моето първо либе“, „Майце си“, „Моята молитва“
- Б) „Прощално“, „Борба“, „Към брата си“
- В) „Борбата е безмилостно жестока...“, „Елегия“, „Левски“
- Г) „До моето първо либе“, „Заточеници“, „На прощаване“

15. В кой ред са посочени имена на герои от романа „Тютюн“ на Димитър Димов?

- А) Стоян и Катерина
- Б) татко Пиер и Мария
- В) Сали Яшар и Шакире
- Г) Велико кехая и Рада

16. Коя от изброените творби е фейлетон?

- А) „Борбата е безмилостно жестока...“
- Б) „Дядо Йоцо гледа“
- В) „Елате ни вижте!“
- Г) „Разни хора, разни идеали“

17. В кой разказ на Йордан Йовков е внушена идеята, че за всяко прегрешение има възмездие и изкупление?

- А) „Серафим“
- Б) „Индже“
- В) „Песента на колелетата“
- Г) „Последна радост“

18. В кое произведение лирическите герои са прогонени далеч от родния край?

- А) „Хаджи Димитър“
- Б) „Ний“
- В) „Заточеници“
- Г) „Кино“

19. Смълчаните хижи, цигулката разплакана, каменният град са ключови образи в поезията на:

- А) Христо Смирненски
- Б) Димчо Дебелянов
- В) Елисавета Багряна
- Г) Атанас Далчев

20. Критиката на социалната действителност е характерна за реализма като литературно направление в България и се свързва:

- А) с началото на XVIII век
- Б) със средата на XIX век
- В) с края на XIX век
- Г) с 20-те години на XX век

21. В коя от посочените творби е използван похватът *разказ в разказа*?

- А) „Дядо Йоцо гледа“
- Б) „Чорба от греховете на отец Никодим“
- В) „Елегия“
- Г) „История“

22. Какво е подчертаното изразно средство?

*Една ръка изхвърли на боклука
идилиите с синьото небе.*

- А) алегория
- Б) метонимия
- В) символ
- Г) литота

Прочетете двата текста и изпълнете задачите към тях (от 23. до 34. включително)!

ТЕКСТ 1

Приготвянето на хляб е едно от най-старите занимания, а самият хляб – един от най-старите хранителни продукти в човешката история. Най-ранните сведения за него са от късната неолитна епоха, а първите хлебни изделия са най-вероятно под формата на изпечена зърнена каша, приготвена от зърно и вода. Може би те са приличали на съвременната мексиканска тортила, на индианските царевични питки или на шотландските овесени питки.

В Древен Египет хлябът се приготвял все още в домовете. Хлебопекарни имало само в двора на фараона и на висшите му сановници. В тях хлябът се правел само от роби. Бухналият хляб в началото се получавал след спонтанна ферментация на тестото, а по-късно – след ферментация, предизвикана от ферментиращ гроздов сок или хмел. Заквасването довело до появата на различни видове теста и на различни видове хлебни изделия. Хлебопроизводството се превърнало в занаят едва в разцвета на Римската империя. Тогава се появили и първите обществени пекарни, които изхранвали населението. През Средновековието хлябът станал основна храна, дори се използвал като чиния. Едва в XV век започнало изработването на дървени чинии и хлебните чинии останали в миналото.

В съвременните условия хлебната индустрия се обслужва от модерни машини и съоръжения, чрез които хлябът се произвежда от квалифицирани специалисти по зададен **стандарт**, гарантиращ постигане на високо качество. В стандарта са заложили показателите, на които трябва да отговаря брашното: органолептични, физикохимични, химични и микробиологични. Описани са методите за лабораторно изпитване, етапите на технологичния процес и на производствения контрол (входящ контрол на качеството на суровините и материалите и технологичен контрол), както и съдържанието на етикетите на готовия продукт.

ТЕКСТ 2

– **Доц. Иванов, защо е предпочитан хлябът от ръжено брашно?**

– Защото в него се съдържат много полезни вещества, необходими на човешкия организъм: аминокиселини, минерални соли, витамини от групата В, витамин Е, желязо, магнезий и други. Ръжта има лечебни свойства, тя е в състояние да освободи организма от натрупани шлаки и от **токсини**, което помага за лекуването на много заболявания. В ръжения хляб се съдържат 40% от необходимата дневна доза хранителни вещества за организма. Според последни проучвания той не само е полезен за храносмилането, но и намалява риска от развиване на диабет. Консумацията на ръжен хляб понижава нивото на холестерол в кръвта, подобрява обмяната на веществата и работата на сърцето, помага за предотвратяването на ракови заболявания.

– **Всички хора ли могат да консумират ръжен хляб?**

– **Ръженият хляб** се приема за диетичен, той е полезен за хора, страдащи от анемия или от захарен диабет. Но заради повишената си киселинност, която предпазва от плесенясване и от разрушителни процеси, не е подходящ за хора с повишена чревна киселинност и с язви.

– **Полезно ли е всекидневно да се използва този хляб?**

– Хлябът, който е направен от 100% ръж, е тежък за ежедневна консумация. Оптималният вариант е в съотношението 80% ръж и 20% пшеница.

23. От коя сфера на общуване е текст 1?

- А) от битовата сфера
- Б) от институционалната сфера
- В) от научната сфера
- Г) от естетическата сфера

24. Каква функция изпълнява текст 1?

- А) Рекламира производството на хляб през различните епохи.
- Б) Представя факти за приготвянето на хляба през вековете.
- В) Анализира високото качество на видовете хлебни продукти.
- Г) Дава полезни съвети за приготвяне на хляб в домашни условия.

25. Какво е значението на думата *стандарт*, използвана в текст 1?

- А) метод
- Б) показател
- В) изискване
- Г) принцип

26. Кое от посочените твърдения е вярно според текст 1?

- А) В двора на египетския фараон и на сановниците му са се помещавали първите обществени хлебопекарни.
- Б) Счита се, че първите хлебни изделия са получени чрез смесване на зърно и вода и изпичане на получената зърнена каша.
- В) В съвременните условия единствено технологичният процес при производството на хляба е обект на контрол.
- Г) Първоначално бухналият хляб се е приготвял чрез използване на изкуствени съставки за ферментация.

27. В коя сфера на общуване се използва текст 2?

- А) в медийната сфера
- Б) в битовата сфера
- В) в институционалната сфера
- Г) в естетическата сфера

28. Кое от посочените твърдения се отнася за текст 2?

- А) Текстът отрича лечебните свойства на ръжения хляб.
- Б) Текстът посочва разликата между белия и ръжения хляб.
- В) Текстът регламентира производството на ръжен хляб.
- Г) Текстът представя определени факти за ръжения хляб.

29. Използваната в текст 2 дума *токсини* е:

- А) диалектна езикова единица
- Б) неутрална езикова единица
- В) експресивна езикова единица
- Г) терминологична езикова единица

30. Кое от посочените твърдения е вярно според текст 2?

- А) Ръжта има лечебни свойства, свързани с подобряването на общото състояние на костната система.
- Б) В ръжения хляб не се съдържат полезни вещества, необходими за човешкия организъм.
- В) Хора с повишена чревна киселинност и с язви трябва да избягват консумацията на ръжен хляб.
- Г) Лекарите препоръчват ежедневно да се консумира ръжен хляб, направен от 100% ръж.

31. Изброени са факти от двата текста, както и факти, които липсват в тях. В свитъка за свободните отговори запишете САМО буквите на ЧЕТИРИТЕ факта, които ПРИСЪСТВАТ в посочените текстове.

- А) Подробни сведения за видовете хляб в Древна Гърция са посочени от елинския писател Атиней.
- Б) Консумацията на ръжен хляб предпазва човешкия организъм от развиване на болестта диабет.
- В) За хората, които са склонни към напълняване, не се препоръчва ежедневно да се хранят с бял хляб.
- Г) Днес в хлебопроизводството се използват химически вещества, за да се съкрати времето за ферментация.
- Д) Една от способностите на ръжта е да освобождава организма от натрупани шлаки и от токсини.
- Е) В стандарта за производство на хляб е включен и входящият контрол на качеството на суровините и материалите.
- Ж) Включването на ръжен хляб в менюто е предпоставка за предотвратяването на ракови заболявания.
- З) Научно доказано е, че ръжта може да се култивира лесно в бедни на хранителни вещества почви.

32. В свитъка за свободните отговори запишете кое е общото, за което се говори в двата текста.

33. В свитъка за свободните отговори в рамките на 3-4 изречения формулирайте СОБСТВЕНА теза по една от посочените теми:

Човекът и хлябът

Хлябът – храна и лекарство

34. В свитъка за свободните отговори запишете сбито и кратко (в резюме) основното в съдържанието на текст 1.

35. За всяко празно място изберете най-уместната от думите и я запишете срещу съответната буква в свитъка за свободните отговори.

Инсбрук, столицата на австрийската ..... (А) Тирол, е разположена в долината на река Ин, откъдето идва и названието ѝ. .... (Б), че е заобиколена от всички страни от планини, ... (В) развитието на зимните спортове в долината. Освен природата обаче и самите австрийци са се ..... (Г) да създадат всички необходими условия за ски и не е случайно, че Инсбрук прие две зимни олимпиади – през 1964 г. и през 1976 г.

А) държава, част, провинция

Б) Причината, Обстоятелството, Ситуацията

В) благоприятства, въздейства, поддържа

Г) възползвали, надявали, погрижили

36. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете правилните форми на думите, поставени в скоби.

А) Членуване

(Българска академия на науките) е сред най-големите научни организации у нас, поради което (интерес) към (дейност) на тази институция е голям.

Б) Местоимения

Съобщено ли е вече на (някой/ някого) за промените в учебното разписание?

Купиха изгодно и двата имота, (чийто/ чиито) собственик замина да живее в Англия.

Беше решила да кандидатства за обявеното място и в съответния формуляр тя трябваше да попълни само трите (ѝ/си) имена и адреса за кореспонденция.

Всички искаха да си говорят с момичето, ала (тя/то) си стоеше в ъгъла на стаята и дума не проронваше.

В) Учтива форма

Уважаема госпожо, предполагаме, че вече сте (чул) за промоциите на нашата фирма и сте (запознат) с условията за доставка. Бихте ли (желал) да направите своята първа поръчка при нас?

37. В текста са пропуснати САМО ПЕТ препинателни знака. Препишете текста в свитъка за свободните отговори, като поставите пропуснатите знаци.

Проф. Николай Овчаров представи нови археологически находки, открити в Перперикон. Двата оловни печата, намерени в крепостта показват, че там през X–XII век се е намирала една от най-значимите епископии в Родопите. Оказва се че този древен център – езически храм на Дионис дава сведения за християнството в Родопите. Пред журналисти археологът сподели Перперикон е бил мощен християнски център в периода на Средновековието.

Прочетете откъса от разказа „Чорба от греховете на отец Никодим“ и изпълнете задачите към него (38. задача и 39. задача)!

38. В свитъка за свободните отговори посочете с ЦИТАТИ от текста ДВА примера, които представят противоречивата природа на човека.

Днешният ден, макар и обикновен делничен ден, беше великолепен. Някак празнично се разстилаше небето, някак празнично светеше слънцето, нещо молитвено имаше в тишината на гората, в набожния напев на чешмата.(...)

Усмивка, сияеща от доброта, озари лицето на отец Сисой.

- Знаеш ли какво ще ядем днес? – обърна се към мене той.

- Пак някоя съблазън си приготвил, отче – рекох аз, като посочих с очи шишето вино, което се изстудяваше в коритото на чешмата.(...)

- Не – каза отец Сисой, като положи ръце на масата. – Днес ще ядем нещо просто само по себе си, но пълно със значение. Днес ще те гостя с чорба от греховете на отец Никодим.(...)

Заварих го тук година преди смъртта му, остарял, но запазен, здрав и як. Като че ли сега виждам да минава през двора неговата едра, висока, права, широкоплещеста фигура, която не можеше да влезе в черковната врата, ако не се понаведе.(...)

Отец Никодим живееше самотен в малката си стаичка и не пожела да общува с мене. Хранеше се сам, редовен и точен бе на всички служби, на утринните и вечерните. С любов и старания той отглеждаше цветята в градината, и особено обичаше белите рози, от които тук е насадил различни видове.(...)

През хубавите пролетни и летни дни отец Никодим повечето време прекарваше с въдица покрай реката. Това беше неговата страст.(...) В такива дни той пропускаше вечернята. Но много хора са го виждали, че като чуе камбаната, оставя въдицата, изправя се и се кръсти, докато звънът заглъхне.(...)

Сега той почива успокоен под своята дюля, която е навела над него кичестия си храст, отрупан с млад и зелен още плод. А ние ще ядем чорба от неговите грехове.(...)

- Вчера в дъното на едно скрито долапче в килията на отец Никодим, която сега е празна, се намери едно гърне, пълно с фасул, захлупено с молитвеника на покойния. Всяко зърно поотделно бе завито в книжка.(...) Нека прочетем някои:

„Спомних за светския живот и за младостта си. Спомних за любовта си, която стана причина да постъпя в манастира. Спомних за тая, която обичах, и за белите рози, с които тя обичаше да се кичи“ – черно зърно.

„За спомен на нейните бели рози, насадих в градината три“ – черно зърно.

„Върху пейката на ливадата зад манастира оставям всеки ден всеки ден по една бяла роза за тоя, който я намери. Нека ѝ се радва една непозната душа, както се е радвала някога тя“ – бяло зърно.

„Една мисъл ми не дава мира – защо избягах от живота? Спасих ли себе си, или се погубих?“ – бяло зърно.

„Като спасява човек душата си, не погубва ли тялото си?“ – бяло зърно.

„Мисля и не знам кое е върховното в човека – душата или тялото. Не са ли те същност неразделна и не тържествува ли душата пред влеченията радостни на тялото?“ – бяло зърно.(...)

Като прочете книжките, отец Сисой ги прибра грижливо, уви ги в кърпата си, турна ги в джеба и като ме погледна въпросително, каза:

- Какво нещо е човек!

- Черно зърно – отговорих аз.

- И черно, и бяло – усмихна се отец Сисой.

В това време магерът почна да нарежда масата, защото беше вече обед, и донесе една голяма паница с димяща и ароматна чорба от фасул, която бе прошарена от бели и черни зърна.(...)

39. В разказа „Чорба от греховете на отец Никодим“ смисълът се гради чрез различни противопоставяния. В свитъка за свободните отговори със СВОИ ДУМИ посочете ДВЕ от тях.

40. Свържете името на героите с името на автора, от чиято литературна творба е всеки от тях. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете името на автора.

А) Андрешко

Йордан Йовков

Б) Катерина

Димитър Талев

Елин Пелин

Иван Вазов

Свържете името с литературната творба, от която е съответният герой. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете заглавието на творбата.

В) Люцкан

„Ветрената мелница“

Г) дядо Корчан

„Дядо Йоцо гледа“

„Последна радост“

„Бай Ганьо“

Свържете заглавието на всяка от творбите с нейния автор. В свитъка за свободните отговори срещу съответната буква запишете името на автора.

Д) „Вечната“

Атанас Далчев

Е) „Тиха победа“

Елисавета Багряна

Димчо Дебелянов

Пенчо Славейков

41. Прочетете откъса от поетичния цикъл „Зимни вечери“ на Христо Смирненски и в свитъка за свободните отговори напишете аргументативен текст в обем до 4 страници на тема „Лицата на страданието“. Преди текста отбележете жанра му – интерпретативно съчинение или есе.

Вървя край смълчаните хижи
в море непрогледна мъгла
и вечната бедност и грижа
ме гледат през мътни стъкла.

В стъклата с десница незрима,
под ледния дъх на нощта,
чертала е бялата зима
неземни сребристи цветя.

Но ето къщурка позната;
в прозореца детска глава;
и грубо гърмят в тишината
пияни хрипливи слова.

Завърнал се в къщи – безхлебен,
пиян пак, – бащата ругай:
и своя живот непотребен,
и своята мъка без край.

Завесата мръсна, продрана,
и едър мъглив силует
размахва ръцете в закана,
от помисли странни обзет.

Децата пицят и се молят,
а вълна, привела глава,
сред своята скръб и неволя
жена проридава едва.